

Ermənistandakı Azərbaycan mədəni irsinin bərpası və qorunması Azərbaycan xalqının legitim tələbidir

"Mədəni irs və qayıdış hüququ: Ermənistandan
didərgin salınmış azərbaycanlıların mədəni
irsinin bərpası - ədalətə, barışığa və
sülhə aparan yol kimi" mövzusunda
III beynəlxalq konfransın iştirakçılarına

Hörmətli konfrans iştirakçıları!

Sizi "Mədəni irs və qayıdış hüququ: Ermənistandan di-
dərgin salınmış azərbaycanlıların mədəni irsinin bərpası -
ədalətə, barışığa və sülhə aparan yol kimi" mövzusunda həsr
olunmuş III beynəlxalq konfransda ürəkdən salamlayıram.

Qədim dövlətçilik və mədəniyyət tarixinə malik Azər-
baycan xalqı son iki əsrdə dəfələrlə məhrumiyyətlər, depor-
tasiyalar və soyqırımları ilə üz-üzə qalmış, ermənilərin
Azərbaycanın əzəli torpaqlarına köçürülməsindən sonra -
1905-1907, 1918-1921, 1948-1953 və 1987-1991-ci illərdə
azərbaycanlılara qarşı törədilən qırğınlar və qanunsuz kö-
çürmələr nəticəsində yüz minlərlə soydaşımız öz doğma
yurdunu tərk edərək Azərbaycana sığınmışdır.

Ermənistan ərazisində yaşayan azərbaycanlıların dağlıq
bölgələrdən daha isti iqlimi olan yerlərə zorla köçürülməsi,
onların illərlə qurub-yaratdıqları mülkiyyətin mənimsənil-
məsi, maddi-mədəniyyət nümunələrinin ələ keçirilərək da-
ğdılması və özgəninkiləşdirilməsi bu gün mötəbər sənəd-
lərlə sübuta yetirilən tarixi faktlardır.

Ermənistan tarixən Qərbi Azərbaycanda yaşamış azər-
baycanlıların zəngin maddi və qeyri-maddi mədəni irsini,
müqəddəs inanc yerlərini, qəbiristanlıqlarını öz ərazisindən
Azərbaycan xalqının izlərini silmək məqsədilə zaman-za-
man məhv etmişdir. Ermənilərin azərbaycanlılara qarşı in-
sanlıq əleyhinə cinayətlərinin beynəlxalq hüquq müstəvi-
sində qiymətləndirilməsi üçün lazımi addımlar atılması və
beynəlxalq ictimaiyyətin bu məsələdə bizə dəstəyi olduqca
əhəmiyyətlidir.

Bu gün Ermənistandan zorla çıxarılmış azərbaycanlıla-
rın qayıdışının Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannamə-
sində, Mülki və Siyasi Hüquqlar haqqında Beynəlxalq Pakt-
da, Qaçqınların statusu haqqında Konvensiyada və digər
mühüm beynəlxalq aktlarda təsbit olunmuş geriye qayıdış
hüququ çərçivəsində təmin edilməsi, eləcə də mədəni irsin
bərpası və qorunması ilə bağlı beynəlxalq ictimaiyyətin, o
cümlədən BMT-nin ixtisaslaşmış qurumlarının iştirakı ilə
prosesin başladılması üçün səylərin artırılması vacibdir.
Çünki qayıdış hüququ insan hüquqlarının təməl prinsiplə-
rindən biridir. Bu hüququn təmin edilməsi təkcə doğma yur-
da fiziki dönüş deyil, həm də toplumun mədəni bütövlüyü-
nün, mədəni irsinin və tarixi yaddaşının bərpası deməkdir.

Ermənistandakı Azərbaycan mədəni irsinin bərpası və
qorunması Azərbaycan xalqının legitim tələbi olmaqla,
ümumbəşəri dəyərlərə hörmət, düşmənçilik səhifəsinin qa-
panması, xalqlar arasında qarşılıqlı anlaşma üçün zəruridir.

Deportasiya və qırğınlardan birbaşa əziyyət çəkən in-
sanları özündə birləşdirən Qərbi Azərbaycan İcmasının
təmkinli, konstruktiv yanaşması, barışıq və dialoqa açıq ol-
ması, öz fəaliyyətini beynəlxalq hüquqa uyğun qurması,
dövlətlərin ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə hörmət et-
məsi təqdir olunmalıdır.

2025-ci il avqustun 8-də Vaşinqtonda Amerika Birləş-
miş Ştatlarının vasitəçiliyi ilə Azərbaycan və Ermənista-
nın bir araya gəlməsi, Birgə Bəyannamənin imzalanması
və sülh sazişi layihəsinin paraflanması hər iki xalqın gələ-
cək birgəyaşayışının təmin olunması üçün ümid və inam
yaradır.

İnanırıq ki, Qərbi Azərbaycan İcmasının sülhsevər üzv-
ləri öz ata-baba yurdlarına qayıdacaq və xalqlarımız arasın-
da mehriban qonşuluq münasibətləri yaranacaqdır.

Artıq beynəlxalq platformaya çevrilən bu ənənəvi bey-
nəlxalq konfransın işinə uğurlar arzulayır, keçiriləcək mü-
zakirələrin mədəni irsin qorunmasına və qayıdış hüququ ba-
rədə anlaşmaya, soydaşlarımızın doğma torpaqlarına təhlü-
kəsiz və ləyaqətli şəkildə, sülh yolu ilə qayıdışına töhfə ve-
rəcəyinə, barışıq və sülhə aparan yolda mühüm addım ola-
cağına əminliyimi bir daha vurğulayıram.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 dekabr 2025-ci il